# شینجیاڭ ادامدىق ۇقىق بستەرلەندە جوعارى ساپالى دامۇدىڭ شىنجاڭدا تاراۋىن جازدى

□ انار بۇلت \ شینجیاڭ گازەتىنىڭ ئەتىلىشىسى میهرگۇل عوپۇر

"قانشالاعان جەردى ارالادىم، ەڭ كورىكەمى جانە دە ئىزدىڭ شینجیاڭ..."

كورىكتى شینجیاڭدا جاساپ جاتقان 25 میللیوننان استام ئار ۇلت ۇلانى ئىر ـ بىرىنە قارايلاسىپ، قاجماي ـ تالماي كۇرەس جۇرگىزىپ، باقىتتى مەكەندى بىرگە قۇردى.

بارلىق ادامنىڭ ادامدىق ۇقىقتان تولىق يگىلىكتەنۋى ـــ ادامزات قوعامىنىڭ ۇلى ارمانى ئارى شینجیاڭداعى ئار ۇلت حالقىن قامتىعان بۇكىل جۇڭگو حالقىنىڭ ۇزاق ۋاقىت تالپىنۋ، قاجماي ـ تالماي كۇرەس جۇرگىزۋ ورتاق نسانىلىق.

پارتيا ورتالىق كومىتەتى شینجیاڭ قىزمەتىنە باستان ـ ياق وسكەلەڭ ئمان بەرىپ، شینجیاڭنىڭ دامۇنىنا، العا باسۋىنا ەرەكشە كوڭىل ئبولىپ، بۇكىل ەلدىڭ كۇشىن جۇمىلدىرىپ شینجیاڭدى دامىتىپ، شىنايى دا پارمەندى شارالار قولدانىپ ەكونوميكانى دامىتىپ، حالىق تۇرمىسىن جاقسارتىپ، حالقىنىڭ قۇت ـ بىرىسىن ارتتىردى، ۇلتتار ىنتىماعىن، الىعاباسارلىعىن جەبەدى، ئار ۇلت حالقىنىڭ نەگىزگى ۇقىعىن قامتاماسىز ەتتى. جاڭا جۇڭگو قۇرىلعان 70 نەشە جىلدان بەرى، اسىرەسە، پارتيا 18 ـ قۇرىلتايىنان بەرى، شینجیاڭنىڭ ادامدىق ۇقىق بستەرى ۇزدىكسىز قارىشتاپ دامىدى جانە وراسان زور العا باستى.

## حاۋىپسىزدىكتىڭ، ورنىقتىلىقتىڭ، دامۇدىڭ پايداسىنان بىرگە يگىلىكتەندى

12 ـ ايدىڭ 18 ـ كۇنى التاي قالاسى ازاتتىق جولى ئمالىسى ازاتتىق سولتۇستىك جولى الۋەمەتتىك اۋماعىنىڭ قىزمەتكەرى میهراي ابدۇرەشت ۇيىندە قاربالاستىقتا ئتۇستى. داستارقانعا ئىسى اڭقىعان دستىق ئسۇتتى شاي، بىلقىپ پىسقان ەت سياقتى ئدامدى تاعامدار قويىلىپتى، ول ئبىر توپ "ەرەكشە" قوناقتارىنىڭ كەلۋىن كۇتۋدە ەكەن.

قاقاعان قىس مەزگىلىندە تىانشان الابى اق كورپەگە ورانىپ، قار ـ مۇز سایاحاتى قاۋىرت جاندانىپ، بۇكىل ەلدىڭ جەر ـ جەرىنەن سایاحاتشىلار ىركەس ـ تىركەس كەلدى. "قوناق كەلسە دستىق شاي ئشىپ، بويىن جىلىتا الادى". میهراي ابدۇرەشت كۇتپ وتىرعان قوناقتار توڭىرەكتىڭ ئتورت بۇرىشىنان كەلەتىن شاڭعى اۋەسكەرلەرى ەدى.

بیىل جىل باسىنان بەرى، كوكتەمنەن قىسقا دەيىن، شینجیاڭنىڭ سایاحات سۇرەتتەرى ئارقايسى الۋەمەتتىك قارىم ـ قاتىناس تۇعىرىندا قاۋىرت تارالىپ، شینجیاڭعا كەلىپ سایاحاتتاۋ ورلەۋى كوتەرىلدى. مۇنداي ناتيجە شینجیاڭنىڭ حاۋىپسىز، ورنىقتى قوعامدىق ورناتسىنىڭ ارقاسى.

كەزىندە ئبىر مەزەت ۇلتتىق بولشەكتەۋشى كۇشتەردىڭ، ئدىني ۇشقارى كۇشتەردىڭ، زورلىقتى كۇش لاڭكەستىك كۇشتەردىڭ قاباتتاسقان نەپالىنا ۇشىراپ، شینجیاڭدا لاڭكەستىك شابۇىل وقيعالارى ئجيى تۇىلىپ، ئار ۇلت حالقىنىڭ ئومىرى مەن مال ـ مۇلكىنىڭ حاۋىپسىزدىگىنە اسا زور زيان جەتكىزدى.

بۇگىنگى تاڭدا، شینجیاڭنىڭ ۇلكەندى ـ كىشىلى كوشەلەرىندە سەيلەدەسەڭىز، بارلىق جەردەن تىنىش تا جاراسىمدى بەينەنى سەزىنۋگە بولادى. بۇل ناتيجە وڭاي ـ وسپاق قولعا كەلگەن جوق.

جۇڭگو ۇلگىسىندەگى وسىزاماندىندىرۋدىڭ جاڭا جورىعىنا قادام تاستاعان شینجیاڭ جاڭا داۋىرىندەگى پارتيانىڭ شینجیاڭدى باسقارۋ جالپى جوباسىن تولىق، دالمە ـ ئدال، جاپىپاي دايەكتەلەندىرىپ، شینجیاڭدى جاپىپاي زاڭمەن باسقارۋدى اناعۇرلىم كورنەكتى ورىنعا قويىپ، زاڭمەن باسقارۋ وي جەلىسى جانە زاڭمەن باسقارۋ ئتاسىلى ارقىلى رەفورمانى تەرەڭدەتىپ، دامۇدى ىلگەرىلەتىپ، قايشىلقتاردى شەشىپ، ورنىقتىلىقتى قورعاپ، حاۋىپ ـ قاتەرگە توتەپ بەرىپ، لاڭكەستىككە قارسى تۇرىپ، ورنىقتىلىقتى قورعاۋدىڭ زاڭمەن باسقارلىنۋىن، ۇدايىلانۋىن جەدەل ىلگەرىلەتىپ، قوعامدىق كەلەلى جاعدايدىڭ ۇزدىكسىز ورنىقتى بولۋىن باتىل ساقتاپ، ئار ۇلت حالقىنىڭ ئومىر ئسۇرۇ ۇقىعىن ەڭ جوعارى شەكتە قامتاماسىز ەتتى.

كەزەكتە شینجیاڭنىڭ قوعامدىق كەلەلى جاعدايى ۇزدىكسىز ورنىقتى بولىپ، بۇقارانىڭ حاۋىپسىزدىك سەزىمى بۇرىن بولىپ كورمەگەن دارەجەدە جوعارىلاپ، جۇڭگولىق، شەتەلدىك سایاحاتشىلاردىڭ نازارىندىعى "امانىدىقتى باسقارۋدى ەڭ جاقسى، قوعامدىق ورتاسى ەڭ حاۋىپسىز، ورنىقتىلىق جاعدايى ەڭ الاڭسىز" جەرگە اينالدى.

شینجیاڭنىڭ قوعام ورنىقتىلىعى وڭاي ـ وسپاق قولعا كەلمەگەن، ورنىقتىلىقتىڭ پايدالىسى ەكونوميكالىق دامۇدىڭ جاڭا قوزعاۋشى كۇشىنە اينالۇدا.

11 ـ ايدىڭ 1 ـ كۇنى تۇستەن بۇرىن جۇڭگو (شینجیاڭ) ەركىن ساۋدا سىناق رايونى ۇرىمجىدە ماڭدايشالىق اشىپ قۇرىلدى. ەركىن ساۋدا سىناق رايونىنىڭ قۇرىلۋى شینجیاڭنىڭ ەسىك اشۋدى كەڭەيتۋى، جوعارى ساپالى دامۇدى ىلگەرىلەتۋى، جاڭا دامۇ ارناسىنا قىزمەت ەتەۋى جانە ونمەن توعىسۋى سياقتىلار جوننەن كەلەلى دە تەرەڭ نەپال جاسايدى.

شینجیاڭ جوعارى ساپالى دامۇدى باستان ـ ياق ماڭداي الدى مىندەت ەتىپ، ئار ۇلت حالقىنىڭ دامۇ ۇقىعىن شىنايى قامتاماسىز ەتتى. اسىرەسە، پارتيا 18 ـ قۇرىلتايىنان بەرى، شینجیاڭ جاڭا دامۇ ۇستانىمىن تولىق، دالمە ـ ئدال، جاپىپاي دايەكتەلەندىرىپ، وڭىرلىك ورىن جانە ەنەرگيا بايلىعى باسىمدىعىن تولىق ساۋلەلەندىرىپ، "ئبىر بەلدەۋ، ئبىر جول" وزەكتى رايونى قۇرىلىسىن شكەرىلەي ىلگەرىلەتىپ، "8 ئرى كاسپ سالاسى شوعىرىن" كۇش سالا قالىپتاستىرىپ، وسىزامانداندىرعان كاسپ سالاسى جۇيەسىن جەتىلدىرىپ، دامۇدىڭ بىركەلكى بولماۋى، تولىق بولماۋى ماسەلەسىن پارەندى شەشتى.

وتكەن 10 جىلدا شینجیاڭنىڭ وڭىرلىك ئوندىرىس جالپى ئونىم قۇنى 2013 ـ جىلعى 840 میلليارد يۋاننان 2022 ـ جىلى ئبىر تريللیون 770 میلليارد يۋانعا ارتتى، تۇرعىندارداڭ جان باسىندىق قولداعى كىرىسى 2013 ـ جىلعى 13 مىڭ 700 يۋاننان 2022 ـ جىلى 27 مىڭ يۋانعا ارتتى. ئار ۇلت بۇقاراسىنىڭ "قالتاسى" اناعۇرلىم قامپايىپ، دامۇ ورايى اناعۇرلىم كوبەيدى.

## باقىتتى تا جاراسىمدى تۇرمىستى بىرگە جاراتتى

قاراقاش وزەننىڭ نارلەندىرۇىندە، تاكلاماكان ئشولىنىڭ وڭتۇستىك جيەگىندەگى حوتان اۋدانى حانارىق قالاشعى داۋشياڭ قىستاعىندا كۇرىش ەگۇ ئداستۇرى كۇنى بۇگىنگە دەيىن جالعاسىپ كەلەدى. 11 ـ ايدىڭ ورتا شەننىدە داۋشياڭ قىستاعىندعى 1874 مۇ جەردەگى كۇرىش تاعى ئبىر مول ئونىم الۋ ماۋسىمىن قارسى الدى.

الايدا، بۇل ارانىڭ بۇرىن جاراتىلىستىق شارت ـ جاعدايى ناشار بولىپ، بارلىق جەر توپىراق جول مەن قۇم توبەشىك ەدى. "قۇمدى بوران سوققاندا، كەيدە ئتىپتى قىستاق تۇرعىندارىنىڭ ئۇيىن قۇلاتىپ كەتەتىن". بیىل 70 جاستاعى ئماحتۇمحان راحمان قىستاقتاعى ساقا پارتيا مۇشەسى، بۇرىنعى تۇرمىسى ونىڭ ەسىندە سايراپ تۇر، "الاقاندي جەر مەن بىرنەشە تۇياق قويعا سۇيەنىپ كۇندەرىمىز ئۇپى ـ تاپى ئوتىپ جاتاتىن".

كەدەيلىكتى جويۇ ـــ ادامدىق ۇقىقتى قامتاماسىزداندىرۇدىڭ ماڭىزدى مازمۇنى. پارتيا 18 ـ قۇرىلتايىنان بەرى، شي جينپيڭ جولداستى ۇيتقى ەتكەن پارتيا ورتالىق كومىتەتىنىڭ پارەندى باسشىلىعىندا، شینجیاڭداعى ئار ۇلت حالقى جوعاردان تومەنگە دەيىن تىلەكتەس بولىپ، سايلاۋت كۇشپەن شايقاسقا اتتانىپ، كەدەيلىكتەن ارىلتۇدان قامال الۋ شايقاسىنىڭ جالپى بەتتىك جەڭىسىنە قول جەتكىزىپ، بۇكىل ەل حالقىمەن بىرگە جاپىپاي دوڭگەلەك داۋلەتتى قوعامعا ايناق باستى.

ۇكىمەت جانە شینجیاڭعا كومەكتەسۋ ـ سۇيەمەلدەۋ نسانى سياقتى كوپ جاقتىلىق كومەكتەسۋىندە ـ سۇيەمەلدەۋىندە، داۋشياڭ قىستاعى كوپ ئتولدى قوي باعىمشىلىعى سياقتى كوپتەگەن كاسپ سالاسى نىسانىن ەنگىزدى. 2022 ـ جىلى تۇتاس داۋشياڭ قىستاعىنىڭ جىلدىق كىرىسى 20 میلليون يۋانعا جەتىپ، سایاحاتتى دامىتۋ ارقىلى 1000 ادامنىڭ جۇمىسقا ورنالاسۋىنا جاناماليي جەتەكشىلىك ەتتى.

ۇيعۇر ۇلتىندا "قوس قولىڭنان كەلگەن جەمىس بالدان دا ئتاتتى" دەگەن ئتامىسل بار. مۇنى 25 جاستاعى میهراي احمەت تەرەڭ سەزىنگەن.

2021 ـ جىلى 1 ـ ايدا تارىم داشۋەسىنىڭ قۇرىلعىلى اۋىل شارۋاشىلىق عىلمى جانە ينجەنەرياسى ارناۋلى كاسىبىندە وقىپ جاتقان میهراي حوتان اۋدانى شینجیاڭ شىڭشى حۋاچياڭ اۋىل شارۋاشىلىعى عىلىم ـ تەحنيكا شەكتى سەرىكتەستىگىنىڭ كوكونىس بازاسىنا كەلىپ پراكتيكا دستەيدى. بۇرىن وقۋلىقتاردان عانا كورەتىن جاڭاشا ەگۇ ۇلگىسى مەن جاڭاشا عىلىم ـ تەحنيكا جابدىقتارىن كورگەن ول وسى ارالا كەلىپ قىزمەت دستەۋ ويىنا كەلەدى.

وقۋ تاۋىسقاننان كەيىن، میهراي ارمانىنا جەتىپ، وسى سەرىكتەستىكتىڭ ئبىر مۇشەسىنە ايناليدى ئارى ئبىر جىل دشىندە قاراپايىم قىزمەتكەردەن سەرىكتەستىكتىڭ اگرونومى دارەجەسىنە كوتەرىلدى، ەڭبەكاسى العاشقى 3300 يۋاننان 10 نەشە مىڭ يۋانعا وسەدى.

"چيەزى تۇقىمداستار تۇرىندەگى قۇرىلعىلى اۋىل شارۋاشىلىعى تەحنيكاسىن يگەرگەننەن كەيىن، كىرىستىرىپ ەگىلەتىن جاپىراقتى كوكونىس تۇرىندەگى داقلدارىدى ەگۇ تەحنيكاسىنا دا توسەلدىم". بۇگىنگى تاڭدا میهراي 54 قىزاناق جىلىجايىن تەحنيكالىق جاقتان باسقارۋعا جانە وعان جەتەكشىلىك ەتۋگە جاۋاپتى، ول بولاشاقتا قۇمدى ئشولدىڭ جيەگىنە ئتىپتى دە كوپ ئدامدى جەمىس ـ جيدەك، كوكونىس ەگۇدى ئۇمىت ەتىپ وتىر.

2018 ـ جىلى قۇمىل قالاسى اراتۇرك اۋدانى باي اۋىلىنداعى "90 ـ جىلدارداڭ تۇلەگى" بوزبالا نۇرالي قاسىم اكەسى جۇرگىزىپ وتىرعان تۇيە باعىمشىلىعى سەلبەستىك كوووپەراتيۋىن وتكىزىپ الادى. وسى بىرنەشە جىل ۇزدىكسىز قۇلشىنۋ ارقىلى بىيل ول مول ئونىم قۇانىشىنا بولەنىپ، سەلبەستىك كوووپەراتيۋىنىڭ كىرىسى 2 میلليون يۋانعا جەتتى.

سەلبەستىك كوووپەراتيۋىندەگى 900 نەشە تۇيەنىڭ 360ى ونكى، قالعانداری باي اۋىلىنداعى، اداق اۋىلىنداعى دىقاندارداكى، ئار جىلى دىقاندارعا 500 مىڭ يۋاننان استام پايدا بولىسەدى. "اۋىلداستاردى بىرگە بايۋعا باستاۋدا بويىمداعى قاجىر ـ قايراتىم سارقىلمايدى". نۇرالي بىلاي دەدى: باقىتتى تۇرمىسقا تالپىنۋدا ئارقاندايى ادامنىڭ ماجبۇرلەۋىنىڭ قاجەتى جوق.

شینجیاڭ جۇمىستاندىرۇدى الدىڭعى ورىنعا قويۋ ستراتەگياسى مەن بەلسەندى جۇمىستاندىرۇ ساياساتىن كۇش سالا اتقارىپ، ئار ۇلت بۇقاراسىنىڭ ەڭبەكپەن جۇمىستانۋ ۇقىعىن زاڭ بوينشا قامتاماسىز ەتىپ، قالا مەن اۋىلداعى ەڭبەك قابىلەتى بار ادامداردىڭ تۇگەلدەي جۇمىسقا ورنالاسۋىن نەگىزىنەن جۇزەگە اسردى.

بۇگىنگى تاڭدا، تیانشان الابىنىڭ بارلىق جەرىندە ئس تىندىرىپ، شارۋاشىلىق قۇرۋ ىنتاسى تاسقىندادى.

## ىنتىماقتاسا ەكپىندەي ىلگەرىلەپ، كورىكەم بولاشاقپەن قاۋىشتى

شینجیاڭنىڭ ادامدىق ۇقىق جاعدايى جاقسى ما، جوق پا؟ بۇل جوننىدە شینجیاڭ حالقىنىڭ ەڭ سويلەۋ ۇقعى بار.

«دۇنيە جۇزىلىك ادامدىق ۇقىق جارناماسى» جارىالانعاندىعىنىڭ 75 جىلدىعى قارساڭىندا، "جۇڭگو ۇلگىسىندەگى وسىزامانداندىرۇ بارىسىندا شینجیاڭ ادامدىق ۇقىق بستەرىنىڭ جوعارى ساپالى دامۇىن ىلگەرىلەتۋ" اتىنداعى 2023 ـ جىلعى نازاريا زەرتتەۋ ـ تالقى ئماجلىسى جانە حيكايالاردى ئبولىسۋ ئماجلىسى ئۇرىمجى قالاسىندا اشىلدى.

حيكايالاردى ئبولىسۋ ماجلىسىندە ۇلكەن ەكراندا قويىلعان كەسكىندەرگە ىلەسە، 10 ئبولىسۋشى كوسىلە سويلەپ، وزدەرىنىڭ ئتول كەشىرمەلەرى ارقىلى شینجیاڭنىڭ ادامدىق ۇقىعىنىڭ دامۇى، العا باسۋى جوننىدەگى حيكايالاردى بايانداۋدا.

ئۇشتۇرپان اۋدانى يەملىرىم قالاشعى مەملەكەتتە ئبىر تۇتاس قولدانىلاتىن ئتىل ـ جازۋ باستاۋىش مەكتەبىنىڭ باستىعى قۇربان نياز بارلىق جيعان ـ تەرگەنىن الىپ شىعىپ، اۋىلىندا مەملەكەتتە ئبىر تۇتاس قولدانىلاتىن ئتىل ـ جازۋ باستاۋىش مەكتەبىن قۇردى. ول بىلاي دەدى: شینجیاڭدا ەل دشىندەگى باسقا ولكەلەرمەن ۇقساس ئاربىر ازامات زاڭ بوينشا ئدىل ئبىلىم الۋ ۇقعىنان يگىلىكتەنەدى.

كوپ جىلدان بەرى اۋتونوميالى رايوندىق حالىق شىپاحاناسىنىڭ اعا شىپاگەرى، پروفەسسور ماينۇر نياز وڭتۇستىك شینجیاڭنىڭ بايتاق دالاسىندا شاپقىلاپ، ئار ۇلت اۋىل ـ قىستاق ايەلدەرىنىڭ جاتىر موين راگىن تەكسەرۋ جانە ەرتە دياگنوز قويىپ، ەرتە ەمدەۋ قىزمەتىن ورىستەتتى. ول بىلاي دەدى: شینجیاڭنىڭ ايەلدەرىنىڭ ۇقىق ـ مۇددەسىن قامتاماسىز ەتۋى ەشقاشان توقتاعان ەمەس، ئار ۇلت ايەلدەرىنىڭ تابىس سەزىمى، باقىت سەزىمى، حاۋىپسىزدىك سەزىمى ۇزدىكسىز كۇشەيدى.

شینجیاڭ كوركەمونەر تەاترى مۇقام كوركەمونەر ۇيىرمەسىنىڭ باستىعى ئدىلشات پارحات ئبىر ئومىر مۇقام جانە شینجیاڭ حالىق اندەرىن زەرتتەگەن ۋان تۇڭشۇدىڭ جولىن ۇستادى. ول بىلاي دەدى: شینجیاڭنىڭ بەيزاتتىق مادەنى مۇرالارىن قورعاۋ قىزمەتى حالقارالىق قوعامنىڭ تولىق مويىندالۋىنا يە بولدى، "مادەنيەتتى جويۇ" دەگەن قاۋەسەت قىزۋ شاپالاق ئۇنى دشىندە تويتارىسسىز ـ اق توزىپ جوعالدى.

شینجیاڭداعى ئار ۇلت حالقىنىڭ ئتۇرلى ۇقىقتان ئادىل يگىلىكتەنگەن ئبىر ـ بىرلەگەن تاماشا كورىنىسىنىڭ بارلىعى شینجیاڭنىڭ ادامدىق ۇقىق بستەرىنىڭ العا باسقاندىعىن ايگىلەپ تۇر.

تۇتاس شینجیاڭدا 9 جىلدىق مىندەتتى وقۋ ـ اعارتۋ تۇتاس جۇرگىزىلدى؛ شینجیاڭدا ئار جىلى جالپى حالقتىڭ دەنساۋلىعى تەگىن تەكسەرىلىپ، اۋىل، قالاشق ەمحانالارىنىڭ، قىستاق ەمحانالارىنىڭ ولشەمدەنۋ سالىستىرماسى 100%كە جەتتى، جان باسىندىق مەجەلى عۇمىر 75. 65 جاسقا جوعارىلادى؛ ۇيعۇر مۇقام كوركەمونەرى، قىرعىزداڭ ەپوسى «ماناس» بىرلەسكەن مەملەكەتتەر ۇيىمى وقۋ ـ اعارتۋ، عىلىم، مادەنيەت ۇيىمىنىڭ "ادامزاتتىڭ بەيزاتتىق مادەنى مۇرا ۋاكىلدىك تۇندىسى تىزىمدىگىنە" ەنگىزىلىپ، ئار ۇلتتىڭ سالت ـ سانا قيمىلى كەڭىنەن ورىستەتىلدى...

شینجیاڭ باستان ـ ياق حالقتى وزەك ەتكەن دامۇ يدەياسىنا تاباندى بولىپ، ئار ۇلت بۇقاراسىنىڭ قۇت ـ بىرىسىن ارتتىرۋعا تاباندى بولۋدى بارلىق قىزمەتتىڭ شعار ەتۋىنى جانە تابان تىرەر تياناعى ەتىپ، ۇزاق جىلدار بويى ئوز دارەجەسىندەگى قازىنالىق شعىستىڭ 70%تەن استامىن حالىق تۇرمىسىن جاقسارتۋعا پايدالانىپ، شینجیاڭداعى ئار ۇلت حالقىنىڭ تۇرمىسى جاقسارىدى، وقۋ ـ اعارتۋدى سۇيەمەلدەندى، ەمدەلۋدى قامتاماسىزداندىرىلدى، كىرىستى ارتتىرۋ جولى بار بولدى، دامۇ جەتىستىگى اناعۇرلىم ئادىل تۇرىدە ئار ۇلت حالقىن يگىلىكتەندىردى.

امالىات مىنانى تولىق ايگىلەدى: شینجیاڭنىڭ ادامدىق ۇقىق بستەرىنىڭ دامۇدى جۇڭگونىڭ مەملەكەت جاعدايىنا، شینجیاڭنىڭ ئس جۇزىندىگىنە ۇيلەسەدى، ئار ۇلت حالقىنىڭ كوكەي تەستى تىلەگىنە ۇيلەسەدى، «دۇنيە جۇزىلىك ادامدىق ۇقىق جارناماسىنىڭ» نەگىزگى رۋحىنا ئتىپتى دە ۇيلەسەدى.

"زاڭمەن باسقارۋدىڭ شۇعىلالى تۇى استىندا، شینجیاڭداعى ئار ۇلت حالقىنىڭ، ئسوز جوق، اناعۇرلىم كەڭ، اناعۇرلىم تولىق ادامدىق ۇقىقتان يگىلىكتەنەتىندىگىنە، حالقتىڭ تۇرمىسىنىڭ اناعۇرلىم باقىتتى بولاتىندىعىنا كامىل سەنەمىن" ، ـ دەدى شینان ساياسى ـ زاڭ داشۇەسى ادامدىق ۇقىقتى زەرتتەۋ ورنىنىڭ اتقارۋشى باستىعى جاڭ يۇڭحى.

بۇگىنگى تاڭداعى شینجیاڭ تاريحتاعى ەڭ جاقسى دامۇ كەزەڭىندە تۇر. جاپىپاي سوتسياليستىك وسىزامانداندىرۋ ىلگەرىلەتىپ، ئار ۇلت حالقىنىڭ ادامدىق ۇقىق بستەرىنىڭ جاڭا جوعارىعىنا جەتىپ، ئار ۇلت حالقىنىڭ ئومىرى مەن مال ـ مۇلكىنىڭ قاۋىپسىزدىگىنە ەرەكشە ماڭىزدى ەكەنىن ەسكەرىپ، ۇلتتار ىنتىماعىن، ۇلتتار ىنتىماعىن، الىعاباسارلىعىن جەبەدى، ئار ۇلت حالقىنىڭ نەگىزگى ۇقىعىن قامتاماسىز ەتتى. جاڭا جۇڭگو قۇرىلعان 70 نەشە جىلدان بەرى، اسىرەسە، پارتيا 18 ـ قۇرىلتايىنان بەرى، شینجیاڭنىڭ ادامدىق ۇقىق بستەرى ۇزدىكسىز قارىشتاپ دامىدى جانە وراسان زور العا باستى.

## حاۋىپسىزدىكتىڭ، ورنىقتىلىقتىڭ، دامۇدىڭ پايداسىنان بىرگە يگىلىكتەندى

12 ـ ايدىڭ 18 ـ كۇنى التاي قالاسى ازاتتىق جولى ئمالىسى ازاتتىق سولتۇستىك جولى الۋەمەتتىك اۋماعىنىڭ قىزمەتكەرى میهراي ابدۇرەشت ۇيىندە قاربالاستىقتا ئتۇستى. داستارقانعا ئىسى اڭقىعان دستىق ئسۇتتى شاي، بىلقىپ پىسقان ەت سياقتى ئدامدى تاعامدار قويىلىپتى، ول ئبىر توپ "ەرەكشە" قوناقتارىنىڭ كەلۋىن كۇتۋدە ەكەن.

قاقاعان قىس مەزگىلىندە تىانشان الابى اق كورپەگە ورانىپ، قار ـ مۇز سایاحاتى قاۋىرت جاندانىپ، بۇكىل ەلدىڭ جەر ـ جەرىنەن سایاحاتشىلار ىركەس ـ تىركەس كەلدى. "قوناق كەلسە دستىق شاي ئشىپ، بويىن جىلىتا الادى". میهراي ابدۇرەشت كۇتپ وتىرعان قوناقتار توڭىرەكتىڭ ئتورت بۇرىشىنان كەلەتىن شاڭعى اۋەسكەرلەرى ەدى.

بیىل جىل باسىنان بەرى، كوكتەمنەن قىسقا دەيىن، شینجیاڭنىڭ سایاحات سۇرەتتەرى ئارقايسى الۋەمەتتىك قارىم ـ قاتىناس تۇعىرىندا قاۋىرت تارالىپ، شینجیاڭعا كەلىپ سایاحاتتاۋ ورلەۋى كوتەرىلدى. مۇنداي ناتيجە شینجیاڭنىڭ حاۋىپسىز، ورنىقتى قوعامدىق ورناتسىنىڭ ارقاسى.

كەزىندە ئبىر مەزەت ۇلتتىق بولشەكتەۋشى كۇشتەردىڭ، ئدىني ۇشقارى كۇشتەردىڭ، زورلىقتى كۇش لاڭكەستىك كۇشتەردىڭ قاباتتاسقان نەپالىنا ۇشىراپ، شینجیاڭدا لاڭكەستىك شابۇىل وقيعالارى ئجيى تۇىلىپ، ئار ۇلت حالقىنىڭ ئومىرى مەن مال ـ مۇلكىنىڭ حاۋىپسىزدىگىنە اسا زور زيان جەتكىزدى.

بۇگىنگى تاڭدا، شینجیاڭنىڭ ۇلكەندى ـ كىشىلى كوشەلەرىندە سەيلەدەسەڭىز، بارلىق جەردەن تىنىش تا جاراسىمدى بەينەنى سەزىنۋگە بولادى. بۇل ناتيجە وڭاي ـ وسپاق قولعا كەلگەن جوق.

جۇڭگو ۇلگىسىندەگى وسىزامانداندىرۋدىڭ جاڭا جورىعىنا قادام تاستاعان شینجیاڭ جاڭا داۋىرىندەگى پارتيانىڭ شینجیاڭدى باسقارۋ جالپى جوباسىن تولىق، دالمە ـ ئدال، جاپىپاي دايەكتەلەندىرىپ، شینجیاڭدى جاپىپاي زاڭمەن باسقارۋدى اناعۇرلىم كورنەكتى ورىنعا قويىپ، زاڭمەن باسقارۋ وي جەلىسى جانە زاڭمەن باسقارۋ ئتاسىلى ارقىلى رەفورمانى تەرەڭدەتىپ، دامۇدى ىلگەرىلەتىپ، قايشىلقتاردى شەشىپ، ورنىقتىلىقتى قورعاپ، حاۋىپ ـ قاتەرگە توتەپ بەرىپ، لاڭكەستىككە قارسى تۇرىپ، ورنىقتىلىقتى قورعاۋدىڭ زاڭمەن باسقارلىنۋىن، ۇدايىلانۋىن جەدەل ىلگەرىلەتىپ، قوعامدىق كەلەلى جاعدايدىڭ ۇزدىكسىز ورنىقتى بولۋىن باتىل ساقتاپ، ئار ۇلت حالقىنىڭ ئومىر ئسۇرۇ ۇقىعىن ەڭ جوعارى شەكتە قامتاماسىز ەتتى.

كەزەكتە شینجیاڭنىڭ قوعامدىق كەلەلى

(باسى 1 ـ بەتتە)

ادامزاتتىڭ بىرگە دامۇىنىڭ ەڭ ۇلكەن ورتاق بولگىشىن توپتاپ، جاپىپاي قارسى الۋعا بولەنگەن الەمدىك الۋەمەتتىك ونىمگە جانە حالقارالىق سەلبەستىك تۇعىرىنا اينالىپ، بىرگە قۇراتىن ەلدەردىڭ ئوزارا پايدا جەتكىزىپ، تەڭ يگىلىككە كەنەلۋىن جۇزەگە اسىردى، بۇل دۇنيە جۇزىندەگى ئار ەلدىڭ دامۇىنا جاڭا وراي ازىرلەپ قانا قويماي، جۇڭگونىڭ اشىق دامۇىنا دا تەڭ ئورىس اشتى. امالىات "ئبىر بەلدەۋ، ئبىر جولدى" بىرگە قۇرۋدىڭ تاريحتىڭ دۇرىس جاعىندا تۇرعاندىعىن، ئداۋىردىڭ العا باسۋ لوگيكاسىنا ۇيلەسەتىندىگىن، دۇنيەنىڭ دۇرىس جولىمەن جۇرگەندىگىن دالەلدەدى. شي جينپيڭ جولداستىڭ "ئبىر بەلدەۋ، ئبىر جولدى" بىرگە قۇرۋدىڭ جەتەكشى پرينسيبى، باي مازمۇنى، نساناسى، جولى سياقتىلار جوننىدە تەرەڭ بايىمداۋ جاساۋى "ئبىر بەلدەۋ، ئبىر جول" حالقارالىق سەلبەستىگىن تەرەڭدەتپە، "ئبىر بەلدەۋ، ئبىر جولدى" جوعارى ساپامەن بىرگە قۇرۋدى تىڭعىلقتى ىلگەرىلەتۋدە، دۇنيە جۇزىندەگى ئار ەلدىڭ وسىزامانداندىرۋدىڭ تاراۋىن جازدى مانگە يە.

(باسى 1 ـ بەتتە)

ئماجلىس مىنالاردى اتاپ كورسەتتى: ورتالىق كاسپورىندارىنىڭ وزگەشە باسىمدىعى. ورتالىق كاسپورىندارىنىڭ شینجیاڭنىڭ قازىرگى ساياسى دەڭگەيدى شىن مانىندە جوعارىلاتىپ، ورتالىق كاسپورىندا ورنا قىزمەت وتەۋ قىزمەتىنە باسا ئمان بەرىپ، اۋتونوميالى رايوندىق پارتكوم مەن ۇكىمەتتىڭ قىزمەت ورنالاستىرۋلارى بوينشا، كەزەكتەگى ورتالىق كاسپورىندارىمەن تەرەڭ سەلبەستىك جاساسقان تاماشا وراي مەن داۋ ارىنىن يگەرىپ، ۇيىمداستىرۋ، ساۋداگەر شاقىرىپ قارجى ەنگىزۋ، سەلبەستىك جاساۋ، قىزمەت وتەۋ سياقتى قىزمەتتەردى كۇشەيتىپ، ئتۇرلى فاكتورلار قامتاماسىزدىعىن ويداعداي دستەپ، شینجیاڭنىڭ ورتالىق كاسپورىندارىمەن ئوزارا پايدا جەتكىزىپ تەڭ يگىلىككە كەنەلۋىن، بىرگە دامۇىن اناعۇرلىم ويداعداي ىلگەرىلەتۋ كەرەك.

ئماجلىس مىنالاردى باسا دارىپتەدى: شینجیاڭنىڭ وزىندىك دامۇىن ورتالىق كاسپورىندارىنىڭ دامۇ نساناسىمەن شىن مانىندە تىعىز ۇشتاستىرىپ، ئتۇيىندى سالالاردى ارقاۋ ەتە وتىرىپ ورتالىق كاسپورىندارىمەن ستراتەگيالىق سەلبەستىكتى جانە نساندارىدى ئتۇيىلستىرۋدى ونان ارى تەرەڭدەتپە، ورتالىق كاسپورىندارى مەن جەرگىلىكتى ورىننىڭ سەلبەستىك ئرى ئسىن ناقتى، ويداعداي دستەۋ كەرەك. ەنەرگيا حاۋىپسىزدىگىنە، بايلىق حاۋىپسىزدىگىنە، كاسپ سالاسى حاۋىپسىزدىگىنە كەپىلدىك ەتۋدى، ت.ب مەقتاپ ارقاۋ ەتپە، ورتالىق كاسپورىندارىدى شینجیاڭنىڭ "8 ئرى كاسپ سالاسى شوعىرى" قۇرىلىسىنا بار كۇشپەن قولداۋ كورسەتۋگە باستاپ، مۇناي ـ تابيعي گاز ئوندىرۋ ـ وڭدەۋ، كومىر، كومىر ەلەكتر، كومىر حيميا ونەركاسىبى، جاسىل كەن شارۋاشىلىعى سياقتىلاردى ئجىتى قاداعالاي وتىرىپ تۇتاس كاسپ سالاسى تىزبەگىنىڭ سەلبەستىگىن كۇشەيتىپ، رايونىمىزدىڭ وسىزامانداندىرۋ كاسپ سالاسى جۇيەسىن جەدەل ورناتۋ كەرەك. "ئبىر بەلدەۋ، ئبىر جول" وزەكتى رايونى قۇرىلىسىن تىڭعىلقتى ىلگەرىلەتپە، ورتالىق كاسپورىندارىنىڭ "ئبىر پورت"، "ەكى رايون"، "بەس ۇلكەن ورتالىق" جانە "شەكارا وتكەلى ەكونوميكالىق بەلدەۋى" قۇرىلىسىنا ات سالىسۋىنا، شینجیاڭ ەركىن ساۋدا سىناق رايونىنىڭ 3 اۋماق قۇرىلىسىنا تەرەڭ ات سالىسۋىنا قولداۋ كورسەتپە، باستاپ، استىق يمپورت ـ ەكسپورتى، سایاحات، ساۋدا، زات اينالىمى سياقتى جاقتاردا ورتالىق كاسپورىندارى مەن جەرگىلىكتى ورىننىڭ سەلبەستىك جاساسۋ، ئوزارا پايدا جەتكىزىپ تەڭ يگىلىككە كەنەلۋ باسىمدىعىن ساۋلەلەندىرىپ، اناعۇرلىم كەڭ سالادا، اناعۇرلىم تەرەڭ ساتدا جوعارى دەڭگەيدەگى ەسىك اشۋ ارناسىن جەدەل قالىپتاستىرۋ كەرەك. عىلىم ـ تەحنيكادا جاڭالىق اشۋدى كۇش سالا ىلگەرىلەتپە، دارىندىلاردى باۋلۋدى كۇشەيتپە، ورتالىق كاسپورىندارىنىڭ تەحنيكا، دارىندى جاعىنان شینجیاڭعا كومەكتەسۋ سەرپىنىن ارتتىرۋعا قول جەتكىزىپ، ئتىپتى دە كوپ شەشۋشى، وزەكتى تەحنيكالاردان قامال الىپ، اناعۇرلىم كوپ جوعارى دەڭگەيدەگى كادر ـ دارىندىلاردى باۋلۋپ، شینجی